

Editorial

L'any 2001 la Institució Catalana d'Història Natural va endegar el projecte d'avaluació del sistema d'espais naturals protegits, presentant-ne els resultats el 2004 i fent-los públics posteriorment en una extensa publicació. Convé recordar aquests antecedents perquè malgrat que des de tots els àmbits relacionats amb la conservació i la gestió de la natura és va considerar necessari integrar l'avaluació de l'efectivitat en les polítiques ambientals, no es va tornar a dur a terme cap iniciativa similar.

Sortosament, la falta de decisió de les administracions s'ha vist empesa per les obligacions imposades des de Brussel·les i, just fa un parell de mesos, es va presentar a Catalunya el **primer informe** d'aplicació de les directives Hàbitats i Ocells a Catalunya, el qual cobreix el període 2013-2018. Aquest informe, que és obligatori fer cada sis anys, ja havia estat elaborat pel període 2007-2012 pel conjunt de l'Estat espanyol.

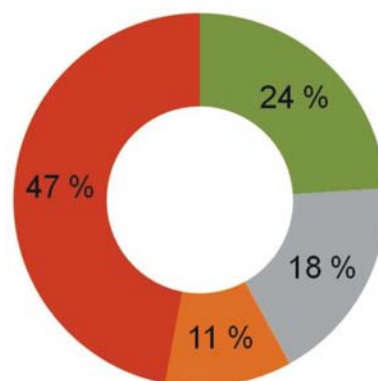
Cal tenir present que les dades obtingudes en aquest informe avaluen l'estat de conservació dels hàbitats i de les espècies contemplats a les directives comunitàries esmentades, però que no abasten el conjunt dels components del medi natural català, punt aquest que en algun moment caldrà dedicar-hi una major atenció.

Els resultats obtinguts no deixen lloc a dubtes. Si es fa referència a la Directiva Hàbitats, es constata que el 75 % de les espècies i el 58 % dels hàbitats d'interès comunitari presenten un estat de conservació desfavorable. Els hàbitats més afectats són els litorals, les aigües continentals i els ambients agrícoles, mentre que entre les espècies en pitjor estat de conservació hi ha els mol·luscs, les plantes no vasculares o els peixos.

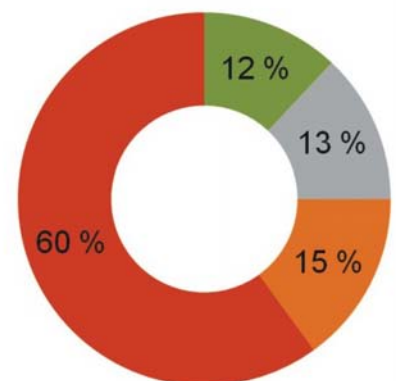
Aquesta situació, però, no és exclusiva de Catalunya, **altres països** comunitaris presenten una situació similar, fet aquest que hauria de ser més motiu

Directiva Hàbitats

Estat de conservació dels hàbitats

Estat de conservació de les espècies

■ Favorable ■ Desconegut ■ Desfavorable inadequat ■ Desfavorable dolent

Arxius de Miscel·lània
Zoològica, núm. 18, 2020.
Museu de Ciències Naturals
de Barcelona.

de preocupació que de consol. Les úniques dades que es tenen sobre la tendència experimentada aquests darrers dotze anys són de l'àmbit estatal i mostren que entre l'avaluació del 2007-2012 i la del 2013-2018 a l'Estat espanyol s'ha produït un empitjorament de l'estat de conservació tant dels hàbitats com de les espècies en més d'un 10 %.

Des del punt de vista de la Institució Catalana d'Història Natural, de l'anàlisi d'aquestes dades en destaca una altra qüestió que convé ressaltar, i és que del 18 % dels hàbitats i del

13 % de les espècies de la Directiva Hàbitats es desconeix quin és el seu estat de conservació. Veure que en un país amb tan llarga tradició naturalista com Catalunya no es dediquen els mitjans necessaris per avançar en el coneixement dels diferents components del medi natural és bastant decebedor i, doble decepció, constatar que, malgrat la feina que hi ha per fer, les nostres universitats i centres de recerca estan deixant perdre els principals experts i línies de recerca naturalista i que no es veu que a mitjà termini la situació pugui millorar. ■

Cursos naturalistes

Fa més de vint-i-cinc anys que des de la Institució Catalana d'Història Natural s'elabora anualment un programa de cursos naturalistes, que a diferència de la majoria de cursos que es duen a terme en relació amb el medi natural, estan pensats per facilitar als estudiants, aficionats i professionals uns coneixements i unes eines que els puguin servir per millorar la seva tasca naturalista.

Un dels components clau d'aquests cursos és el seu caràcter eminentment pràctic; són cursos que es duen a terme sobre el terreny, al camp. D'altra banda també cal destacar l'alt nivell del professorat, generalment els millors experts en cada matèria.

Enguany, en l'apartat de tècniques professionals el programa inclourà un curs sobre la utilització de drons en estudis relacionats amb el medi natural. En l'àmbit de la geologia s'ha preparat un curs de mineralogia centrat en els materials crítics, mentre que en relació amb la flora es tractarà dels briòfits i de la seva aplicació en programes de seguiment. Per botànics i entomòlegs pot ser d'interès el curs sobre cecidis, mentre que en l'àmbit ja més faunístic es farà un curs sobre crustacis marins i un sobre mamífers carnívors.

Com ja es va començar a fer en el programa de l'any passat, els cursos es complementaran amb sortides tècniques que permetin veure al camp com es desenvolupen determinats projectes de camp i la tasca que duen a terme aquells que hi treballen.

Dues d'aquestes sortides tècniques permetran participar en programes de seguiment d'espècies de la flora amenaçada, una altra es focalitzarà en l'estudi del vulcanisme paleozoic al Pirineu, continuant amb aquesta sortida el curs que sobre aquesta matèria es va fer l'any passat, i dues sortides més se centraran en els ambients aquàtics, participant en un programa de seguiment de la ictofauuna i de macroinvertebrats i en l'estudi de mamífers semiaquàtics. ■

Delegació del Bages

Sortides naturalistes guiades

El sender litoral de l'Ametlla de Mar a l'Ampolla. 10 anys després d'una excursió anterior, el 12 de desembre de 2009, el dissabte 18 de gener passat, vam repetir la caminada per un dels trams més bonics i que passa més ran de mar del sender del litoral de Catalunya GR-92: l'etapa 29a de L'Ametlla de Mar a l'Ampolla, just al nord del delta de l'Ebre, a la comarca del Baix Ebre.

La convocatòria va batre el rècord d'assistència a les sortides naturalistes de la delegació del Bages de la ICHN, amb un centenar de participants que van omplir dos autobusos grans. La costa tan lluminosa i bella, el mar tan ple de vida multicolor que se'ns fa estranya i l'especialització dels

organismes que viuen ran de l'aigua salada bé s'ho valen.

No vam observar canvis en la composició de la flora o la fauna que cridin l'atenció en aquests 10 anys transcorreguts, però sí en l'orientació de l'urbanisme. El sender litoral que quedava interromput en alguns punts per l'abús de propietats particulars, actualment és respectat íntegrament i s'hi han fet feines de condicionament a base de graons i baranes. Algunes grans edificacions a cap Roig han quedat abandonades a mig fer, víctimes de l'esclat de la bombolla immobiliària. Ambdós fets, el pas lliure pel sender litoral i l'abandó de noves construccions, són avenços molt notables cap a la tan àmplia-

(Continua)

ment desitjada aturada a l'ocupació i al malmetement de la costa catalana.

El tram de l'Ametlla de Mar a l'Ampolla no és, ni molt menys, un litoral verge; però sí que és un dels trams menys urbanitzats de la costa. Aquest tram litoral és una costa rocosa baixa, interrompuda per cales i platgetes allà on desemboquen torrents esporàdics. El mar és sempre proper i assequible. L'aigua és clara pel substrat majoritàriament rocós i perquè no hi desemboquen grans rius o rieres que la puguin enterbolir, llevat de l'Ebre que ho fa molt més mar endins mercès al delta. L'aigua clara i el pendent escàs originen un extens fons marí il·luminat, cobert d'algues sobre la roca i de praderies de posidònia sobre la sorra.

El recorregut és un enfilall sinuós de roques burxades per les ones, cales de còdols i platges de sorra, al qual s'acosten per un costat la verdor dels pins i per l'altre la blavor del mar. És impossible fer justícia en quatre ratlles a tots els capricis del paisatge i a tota la vida que hostatja; deixem constància només d'allò més destacat.

A totes les platges i raconades s'apilaven les restes de posidònia (*Posidonia oceanica*) arrossegades pels temporals, a vegades en gruixos superiors al metre. Aquest testimoni de la vida al fons marí és molt esperançador, més encara enmig del devessall de notícies negatives sobre la salut de la maltractada Terra.

El substrat geològic de la costa el formen conglomerats recents del Pleistocè i, en un tram al voltant de l'Illot, calcarenites i biocalcarenites del Cretaci Inferior. Les biocalcarenites són aquí una acumulació de closques fossilitzades d'orbitolines –uns foraminífers discoïdals d'uns 3 mm de diàmetre– englobats en una matriu sorrenca. Les roques a l'abast de les ones estan treballades en arestes esmolades i forats, una bona part dels quals són obra dels dàtils de mar (*Lithophaga lithophaga*), aquests bivalves de conquilla allargada de fins a 8 cm i color marró lluent que, mitjançant secrecions àcides, perforen la roca carbonatada fent-se un habitatge protegit a mida.

El tram del cap de Santes Creus s'inclou al

A l'estany de Santes Creus

PEIN per protegir l'estany de Santes Creus, d'aigua salobre, a la desembocadura d'un torrent i separat del mar per una barra de sorra. Segons la bibliografia, a l'estany de Santes Creus viuen poblacions originals del fartet (*Aphanius iberus*) i del samaruc (*Valencia hispanica*), les dues espècies de peixets endèmics dels aiguamolls del litoral mediterrani ibèric. A les ribes de l'estany prospera una jonquera halòfila de jonc marí (*Juncus maritimus*) i jonc agut (*Juncus acutus*), aquest una mica més allunyat de l'aigua salobre, amb salat portulacoide (*Atriplex portulacoides*) que ocupa bones extensions i l'aromàtic donzell marí (*Artemisia gallica*). El port natural de l'Estany és semblant a l'estany de Santes Creus, però directament obert al mar.

Les roques on arriba el polsim de sal de les ones allotgen, com a plantes més característiques, el fonoll marí (*Crithmum maritimum*) i les ensopegueres (*Limonium virgatum*, *L. gibertii*), difícils de discriminar entre elles, més encara fora del període de floració.

Als illots reposen corb marins (*Phalacrocorax carbo*) amb les ales esteses i entre els canyissos de les ribes dels estanyos xipollegen els martinencs blancs (*Egretta garzetta*). Ambdós ocells són grans i s'alimenten de peixos, però mentre l'un és negre i es capbussa a perseguir-los, l'altre és blanc i els espera com un pescador de canya per atrapar-los distrets.

L'arribada a l'Ampolla va ser a l'hora estel·lar dels estornells, quan, amb la posta del sol, s'agrupen en estols que executen coreografies en vol abans d'ajocar-se per passar junts la nit als pins dels parcs i a les teulades més altes d'aquesta població.

Per una descripció naturalista completa consulteu *De l'Ametlla a l'Ampolla pel camí de ronda 12.12.2009*, al web Espai de les sortides naturalistes de la ICHN-Bages, per Marta Queralt.

Contra pronòstic, el dia va ser tranquil i assolellat amb el mar completament en calma, com la gràcia d'una pròrroga de bon temps. Va anar d'un dia. L'endemà diumenge 19 de gener va comen-

Donzell marí (*Artemisia gallica*)

Dàtil de mar (*Lithophaga lithophaga*)

Biocalcarenita d'orbitolines

çar el temporal Glòria, el gran temporal de llevant que havia de durar fins al matí del dijous 23 i que tanta destrossa va causar a tota la costa catalana, en particular a aquest tram de l'Ametlla a l'Ampolla, a ambdues poblacions, als seus ports, a les barques amarrades i, sobretot, a l'hemidelta esquerre de l'Ebre, el del costat de l'Ampolla. El balanç ambiental del temporal és tota una gran qüestió. Deixem aquesta crònica tal com està, sense ànim d'actualitzar-la a una nova realitat que no és la que vam trobar, amb el ferm desig que aquesta costa recuperi tot l'esplendor.

Adenocarpus telonensis

Les balmes del Bruc i les coves de Castellolí. L'excursió del dissabte 15 de febrer als voltants del coll del Bruc i de la riera de Pierola, a la comarca d'Anoia, amb l'objectiu de veure els seus llocs més remarcables per la bellesa geològica, va ser rodona en tots els sentits. La ruta a peu, una mica enrevesada, aconseguí lligar-los tots, a la vegada que mostrà la varietat de la vegetació i de la litologia de l'àrea.

El propi coll del Bruc i el territori al nord estan constituïts per roques eocèniques del Bartonian i del Priabonian, d'uns 35 Ma, ben estratificades, totes elles carbonatades, que comprenen conglomerats com els de Montserrat, limolites i gresos rogenes i calcàries marines. Però al sud del coll del Bruc irromp l'encavalcament de pissarres del Cambro-Ordovicià, de natura silícia i d'uns 500 Ma, en un salt de temps geològic difícil de concebre en tota la seva magnitud. Aquesta varietat litològica es tradueix en geomorfologies capricioses a les roques eocèniques, però no pas a les pissarres paleozoiques que han suportat el pas de 500 Ma, i en diferències florístiques per plantes estrictament calcícoles o silícícoles que creixen només en un o altre dels dos tipus de substrat rocós.

L'itinerari començà i acabà a l'àrea de servei de l'autovia A-2 situada abans de la boca est del túnel del Bruc, en direcció a Igualada. Als 10 minuts de caminada vam ser ja a la grandiosa balma de can Solà que, amb els seus 3.150 m² coberts, es considera la més extensa de Catalunya. La balma és a la capçalera de la riera de Pierola. Al seu bell mig neix una font que forma pedra tosca on arrenen les capil·leres. El sostre alt i la forma còncava donen al lloc una acústica nítida, mai escoltada abans. En aquest immens amfiteatre no cal alçar la veu per explicar que el sostre i la paret són fets de calcària compacta i resistent d'origen marí, en la qual es

ICHN-Bages a la balma de can Solà

veuen alguns fòssils trossejats, mentre que el terra és argilós i molt més susceptible a l'erosió per la riera. Unes restes de paret testimonien l'ocupació humana de la balma de can Solà. Actualment és escenari de trobades, de concerts i de pràctiques d'escalada de sostres.

El recorregut va seguir cap al coll del Bruc, per on passa l'antiga carretera N-II. Dependent de l'orientació del vessant, del gruix de sòl i d'atzars històrics, el bosc és una gradació que va des d'un alzinar dens i entortolligat d'aríjols fins a una pineda esclarissada de pi blanc amb una brolla de romaní on ja havien florit la gatosa i la foixarda. Des del coll del Bruc es té una bona visió de la regió d'Agulles del massís de Montserrat, una visió ben diferent de la que tenim acostumada la gent del Bages.

Cova de Cal Llucià o de Castellolí

La balma següent que es visità fou la de can Soteras, al terme de Castellolí. Aquesta és una balma llarga, gran si no fos perquè veníem de la de can Solà. Fa de sostre de la balma de can Soteras un estrat de roca sorrenca, compacta i d'origen continental, mentre que la base és d'argila. Per l'aresta entre el sostre i la paret brolla aigua que construeix les belles formes arrodonides pròpies de les coves.

Prop de la balma de can Soteras es troba la cova de cal Llucià o de Castellolí. La cova de cal Llucià consisteix en un laberint de galeries originades per carstificació d'un estrat potent de calcària. Té diverses boques d'entrada grans que la fan lluminosa. Ja no circula aigua, ni hi ha fang en aquesta cova que cal entendre com a fossilitzada; el nivell freàtic queda actualment més baix. Amb tot plegat, les formes barroques que la decoren, originades uns milers d'anys enrere, es poden admirar amb relativa comoditat.

Després de la visita d'aquests 3 geosites, semblaria que ja n'hi havia prou per una excursió; però la ruta esplèndida en reservava 3 més encara. Des de la cova de cal Llucià vam dirigir-nos a la font del Ferro. Sobtadament s'entra al terreny de les pissarres o llicorelles paleozoiques, poc permeables. La vegetació ho agraeix amb un esplèndid reducte de grans pinasses de tronc alt i dret al voltant del torrent de la font del Ferro, un bosc madur singular. Aquest bell rodal de grans pinasses, aparentment fora de lloc –enclavat en una àrea de vegetació mediterrània afectada per incendis forestals i allunyat del extensos boscos de pinasses que es troben més al nord– i fora de temps –adaptat a un clima més fred, segurament ja pretèrit– és

Premi Ramon Margalef d'Ecologia Convocatòria 2020

Ha estat convocat el Premi Ramon Margalef d'Ecologia 2020. El termini per presentar candidatures finalitza el 15 de maig de 2020.

Podeu consultar les bases del Premi al [web de la Secretaria Tècnica del Premi Ramon Margalef d'Ecologia](#).

la raó de la catalogació i protecció de l'espai. La imatge d'aquesta pineda transporta als boscos de grans sequoies de Sierra Nevada, a Califòrnia.

La font del Ferro brolla d'una galeria oberta per trobar l'aigua, efectivament ferruginosa com evidencia el seu color intens de rovell. Lògicament, l'aigua obté el ferro de la roca paleozoica, el mateix tipus de roca que s'havia explotat com a mena de ferro a tants llocs del Pirineu. Al lloc hi ha una gran taula de fusta que convida a seure i berenar, però el color ferruginós de l'aigua just si convida a tastar-la, no pas a beure-la a glops.

Havent sortit de la fondalada de la font del Ferro, als indrets assolats prospera una brolla silicícola on els caps d'ase (*Lavandula stoechas*) i l'escruixidor (*Adenocarpus telonensis*) subratllen la diferència amb la brolla calcícola de romaní. L'escruixidor és un arbust de la família de les papilionàcies, de fins a poc més d'un metre d'alçada, amb fulles trifoliades petites amb el pecíol curt i els folíols arrodonits, gruixuts i sèssils, flors grogues, llegums coberts de tubercles vesiculosos i troncs coberts d'una escorça que s'esfilagarsa en tires longitudinals i li dona aspecte envellit. L'escruixidor és relativament freqüent a les brolles silicícules d'aquesta àrea del municipi del Bruc, però en tot Catalunya compta només amb algunes localitats més al massís de les Gavarres.

Tornant al terreny del Terciari, a l'est dels plans de can Soterias hi ha el bonic pont Fo-

Montserrat des dels plans de can Soterias

radat o pont Natural del Bruc o de Vilaclara, constituït per un arc de conglomerat –o pinyolenc en llenguatge local–, del voltant d'un metre d'amplada i uns 20 metres de longitud que salva un torrent. S'hi pot passar per damunt. S'assembla al pont Foradat de les Arnaules, conegut pels manresans. Aquí també Manresa i Igualada poden mantenir la rivalitat.

Més enllà del llogaret mig enrunat de Sant Miquel de Vilaclara, ja a l'espai PEIN de Roques Blanques, vam baixar a buscar la balma de can Ponç a la vall de la riera de Pierola. Malgrat la seva grandària, la balma de can Ponç queda amagada. En comptes de seguir el camí quan creua la riera, cal remuntar la riera en un tram caòtic ple de blocs de roca arrossegats i d'arbres mig tombats fins arribar a la balma. La balma de can Ponç està constituïda íntegrament per gresos vermells continentals, durs i resistents al sostre i molt més argilosos a la base, amb algunes vetes estretes de guix fibrós a la paret. La riera salta per damunt de la balma i s'entolla. Tot l'espai resguardat entre la paret i la cortina d'aigua és humit, fresc i relliscós; inhòspit però a la vegada d'una bellesa impensada. Sense assolir la grandària de la balma de can Solà, la balma de can Ponç és també molt gran i compta amb l'espectacular salt d'aigua.

Per finalitzar la ruta, va caldre remuntar el desnivell fins a l'autovia A-2, ara ja de dret i sense més entreteniments. El dia primavera al Bruc malgrat la boira que al matí s'enfilava des del Pla de Bages per la falda de Montserrat, la caminada sostinguda però assequible a tots els participants i la descoberta de tants indrets de geomorfologia especial van conjurar-se per fer de la sortida a les balmes del Bruc una d'aquelles excursions agradables i interessants que fan pujar l'estima pel país i deixen un somris inesborrable al record. ■

Balma de can Ponç

Delegació d'Osona - GNO

Cicle Descobreix els sistemes naturals d'Osona

El Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis – UVic-UCC, el Museu del Ter-Ajuntament de Manlleu– i el Grup de Naturalistes d'Osona-ICHN organitzen, per setè any consecutiu, un conjunt d'activitats i sortides naturalistes gratuïtes i obertes a tothom. El programa busca unir esforços entre

totes aquestes entitats i elaborar una oferta conjunta d'activitats de caire naturalista amb l'objectiu d'augmentar-ne la difusió i afavorir l'assistència de públic.

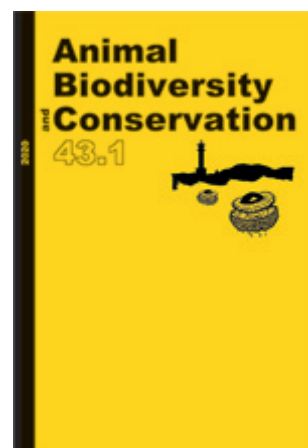
La proposta d'aquest any inclou 17 sortides centrades en l'estudi i coneixement del medi

(Continua)

Guia de punts d'interès geològic de Catalunya

Guia de punts d'interès geològic de Catalunya. TERESA CORREIG i JOAQUIM NOGUÉS. Col·lecció: Guies de camp, núm. 6. Cossetania edicions, febrer de 2020. ISBN: 978-84-9034-910-6 Nombre de Pàgines: 176.

Animal Biodiversity and Conservation, núm. 43.1, 2020. Museu de Ciències Naturals de Barcelona.

Hermoso, V.; Morán-Ordóñez, A.; Canessa, S.; Brotons, L. 2019. «Realising the potential of Natura 2000 to achieve EU conservation goals as 2020 approaches». *Scientific Reports*, vol. 9, art. 16087.

natural. Enguany, destaca la novetat d'una sortida centrada en el món dels insectes ortòpters, més coneguts com a «grills i saltamartins», que tot i comptar amb més de 20.000 espècies distribuïdes per tot el planeta, són uns grans desconeguts. El grup dels ortòpters es caracteritza per tenir un aparell bucal mastegador i les potes posteriors molt desenvolupades i preparades per saltar.

A més, també destaca un nou taller de geologia on s'explicarà la formació de les roques i el seu cicle tot modelant la xocolata.

També es continua programant la jornada «Bioblitz Osona», que aquest any es durà a terme a l'entorn idíl·lic del Brull, en el marc del Parc Natural del Montseny: durant un mateix dia, una quinzena d'especialistes en diferents grups de flora i fauna, amb l'ajut de voluntaris, intentaran descobrir i mesurar la biodiversitat d'aquest espai.

«Descobreix els sistemes naturals 2020» comença el proper dissabte 7 de març de 2020 amb un anellament científic d'ocells a la desembocadura del riu. ■

Delegació de la Serralada Litoral Central

Seminari 2020 «... i els artròpodes dominaren la Terra»

Fa més de 550 milions d'anys van aparèixer, en els ambients aquàtics, els primers organismes que podríem identificar com a artròpodes. No és fins a un centenar de milions d'anys més tard que aquests artròpodes van emergir de l'aigua per colonitzar un món dominat per plantes primitives. Els primers a fer-ho van ser els antecessors d'aràcnids i miriàpodes, unes desenes de milions d'anys després ho farien els insectes. Actualment els insectes representen gairebé el 80 % de la diversitat total animal coneguda del planeta. Aquest fet ha despertat des d'antuvi la curiositat de molts naturalistes, de manera

que l'entomologia té una llarga història ja des del segle XVI; però no és fins a mitjans del segle XIX quan té un reconeixement científic considerable.

Amb aquest seminari es ret homenatge a l'entomòleg i farmacèutic matoroní de mitjans del segle XIX, Joaquim Marià Salvaña i Comas (1828-1902), autor del primer catàleg ibèric de fauna entomològica *Apuntes para la geografía y fauna entomológicas de Mataró* (Madrid, 1870). Aquest seminari és un reconeixement a la seva figura, amb motiu del 250 aniversari d'aquesta publicació.

PROGRAMA

Dimarts, 3 de març, **Origen i evolució dels artròpodes**, a càrrec de Jesús Lozano (IBE).

Dijous, 5 de març, **J. M. Salvaña i Comas, un naturalista matoroní del segle XIX**, a càrrec de Lluís Filbà (Agrupació Científico-Excursionista de Mataró).

Dimarts, dia 10 de març, **Els copèpodes: un grup clau en el plàncton marí**, a càrrec de Enric Saiz (ICM-CSIC).

Dimecres, 11 de març, **Hi pot haver tots els insectes a tot arreu, però l'entorn decideix quins**, a càrrec de Cesc Múrria (UB).

Dimarts, 17 de març, **La vida sexual de les libèl·lules: lluitant per l'esperma i fugint del canibalisme**, a càrrec de Pere Luque (Museu de les Terres de l'Ebre) i Adolfo Cordero (Universidad de Vigo).

Dimecres, 18 de març, **Intel·ligència col·lectiva en formigues**, a càrrec de

Frederic Bartumeus (ICREA a CEAB-CSIC, CREAM).

Dissabte, 21 de març, a les 8.45 h al Consorci del Parc de la Serralada de Marina (Tiana), sortida **Les abelles i l'ecosistema**, a càrrec de Sara Reverté, Carlos Hernández-Castellano i Laura Roquer (CREAF).

Dimarts, 24 de març, **Biologia i diversitat d'insectes pol·linitzadors**, a càrrec de Sara Reverté, Carlos Hernández-Castellano i Laura Roquer (CREAF).

Dijous, 26 de març, **Les plagues d'insectes a l'agricultura**, a càrrec de Marta Goula (UB).

Dissabte, 28 de març, a les 10.15 h, a l'aparcament de l'Embassament de Vallforners (Cànoves), sortida **La vida invisible dels nostres rius**, a càrrec de Rebeca Arias i Aida Viza (UB).

Totes les conferències tindran lloc de 2/4 de 8 a les 9 del vespre, a la sala d'actes de Can Palauet (C. d'en Palau, 32, Mataró). Les dues sortides són als indrets i hores indicats per cada cas.

En finalitzar el seminari es lliurarà certificat d'assistència als inscrits que acreditin haver

participat en un mínim de set conferències i dues sortides. Aquestes persones també rebran gratuïtament un exemplar del número 31 de la revista *L'Atzavara* (any 2021), monogràfic entorn els temes d'aquest seminari.

La inscripció és gratuïta mitjançant l'enllaç: <http://scur.cat/LOG4GZ>. ■

Espais protegits d'Andorra

Delegació de la Garrotxa

XIV Seminari sobre patrimoni natural de la comarca de la Garrotxa

El dissabte 21 de març, tindrà lloc a Olot, el XIV Seminari sobre el patrimoni natural de la comarca de la Garrotxa, a la sala-teatre Pere Serrat d'Els Catòlics, Olot).

L'assistència és gratuïta, però cal inscriure-s'hi prèviament mitjançant l'adreça electrònica ichn@iec.cat o del telèfon 933 248 582.

PROGRAMA

- 10.00 h. Recepció dels assistents i lliurament de documentació.
- 10.15 h. Presentació.
- 10.25 h. *La vall de Bianya, 40 anys d'observació meteorològica. Anàlisi i tendències del clima*, a càrrec de Jordi Zapata.
- 10.50 h. *Caracterització del vulcanisme de la Zona Volcànica de la Garrotxa. El volcà de Montolivet*, a càrrec de Llorenç Planagumà (Quera geoconservació, ICTJA-CSIC i PNZVGtx).
- 11.15 h. *Catàleg dels fongs de la Garrotxa*, a càrrec de Miquel Àngel Pérez-De-Gregorio (Associació Micològica Joaquim Codina).
- 11.40 h. *Catàleg dels briòfits de la Garrotxa. Caracterització de la flora i espècies singulars*, a càrrec de Miquel Jover (Grup de Flora i Vegetació, Universitat de Girona).
- 12.05 h. Pausa-Cafè.
- 12.40 h. *Esbarzers i bardisses de la Garrotxa*, a càrrec de Neus Villegas.
- 13.05 h. *La conservació de flora protegida al Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa en un context de canvi climàtic. El cas de la sequera de 2019*, a càrrec d'Andreu Salvat (Aprèn, Serveis Ambientals), Emili Bassols (Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa) i Jordi Zapata.
- 13.30 h. *Seguiment del reforç de la regeneració del teix (Taxus baccata) a l'Alta Garrotxa*, a càrrec d'Antònia Caritat (Grup de Flora i Vegetació, Universitat de Girona).
- 14.00 h. Dinar
- 16.00 h. *Seguiment de flora vascular i els ortòpters dels espais oberts de la Moixina 2010-2019*, a càrrec de Xavier Oliver (Delegació de la Garrotxa ICHN).
- 16.25 h. *Sis contes sobre abelles de la Garrotxa*, a càrrec de Rafael Carbonell (Delegació de la Garrotxa ICHN).
- 16.50 h. Pausa - Cafè.
- 17.10 h. *Catàleg dels estafilínids (Coleoptera: Staphylinidae) de Catalunya*, a càrrec de Jordi Artola (Dorcus, Observatori dels Invertebrats i Delegació de la Garrotxa de la ICHN).
- 17.35 h. *La cotxa cua-roja (Phoenicurus phoenicurus), nova espècie reproductora a la Garrotxa*, a càrrec de Fran Trabalon (Delegació de la Garrotxa de la ICHN).
- 18.00 h. Cloenda.

Grup de treball Societat Catalana de Fotògrafs de Natura

Trobada a Brunyola dels fotògrafs de natura

El 9 de febrer passat es va celebrar la LXX sessió de la SCFN, preparada conjuntament amb l'entitat germana Montphoto, que organitza el concurs de fotografia de natura internacional més reconegut i prestigiós dels que es fan al país, i que cada octubre fa un festival a Lloret de Mar, on ens reunim fotògrafs de muntanya i natura d'arreu del món.

Aquesta vegada vàrem matinar molt per poder fer un taller de macrofotografia de camp a les 9 del matí, amb bona llum. Fou impartit a Brunyola (la Selva) per Martin Gallego, amb gran èxit de participació i de resultats, ja que explicà els procediments i trucs que utilitza per aconseguir les seves imatges dels éssers més menuts.

A les 11 del matí es va celebrar l'assemblea general del grup de treball, que fou la més nombrosa de les realitzades en els més d'onze anys d'existència. Es van prendre moltes decisions importants, que anirem comunicant i desenvolupant. Finalment vàrem fer una calçotada de germanor, a la qual van assistir 60 persones entre socis i acompanyants; una altra xifra rècord. Tothom va gaudir d'un dia esplèndid tan pel que fa al temps com per totes les activitats realitzades i el bon ambient entre tots, demostrant que és molt encertada la política de difusió de les activitats de la Institució per tot el territori català. ■

Taller de Macro (Foto: Jordi Oliveres)

Lliri de neu (*Galanthus nivalis*).
Foto: Martin Gallego.

Grup de treball Grup Orquidològic de Catalunya

Iniciativa Legislativa Popular del Montseny

La Coordinadora per a la Salvaguarda del Montseny, conjuntament amb Depana, SEO/BirdLife i Ecologistes en Acció, han iniciat una campanya per aconseguir una proposta de Llei de protecció del Montseny, en forma d'**Iniciativa Legislativa Popular** (ILP). Ara fa tres anys, una sentència del Tribunal Suprem, entre altres negatius efectes, va deixar 1.700 hectàrees del Montseny desprotegides i en dubtosa situació la resta de l'emblemàtic espai. Per tot això, cal una llei que regularitzi la situació actual i protegeixi el Montseny de tot tipus de polítiques especulatives i d'infraestructures injustificades.

El 25 de gener passat vam convocar l'assemblea al poble de Calders on es va acordar un calendari de sortides per aquest any 2020. Aquest any per primera vegada i oficialment es fa la primera sortida a les terres valencianes amb la invitació del Grup Orquidològic Valencià (GOV) per veure diferents espècies i híbrids, aquest proper mes de març, a la zona de la serra de Mariola, a la província d'Alacant amb el soci i amic Lluís Serra Làliga.

També es faran altres sortides conjuntament amb la Delegació

Mosques grosses (*Himantoglossum robertianum*). Foto: Jordi Prat.

de la Serralada Litoral Central, el Grup d'Orquídies de l'Anoia (GOA), el Grup de Naturalistes d'Osona (GNO), i el Grup de treball d'Orquídies de la Noguera. A més, Joan Roca, ha organitzat un viatge a Romania pel mes de juliol. Algunes d'aquestes sortides de camp estan obertes a no socis de la ICHN amb l'objectiu de donar a conèixer les orquídies i els diversos projectes del nostre grup de treball.

Per a més informació consulteu l'adreça: <http://www.ophrys.cat/activitats.html>

La temporada ja ha començat amb les primeres floracions de les espècies *Ophrys forestieri* i *Himantoglossum robertianum*. ■

Grup de treball Felis

Línies de treball per l'any 2020

El grup de treball Felis està molt satisfet d'haver iniciat aquest any 2020 amb el gran èxit d'assistència a les I Jornades de Seguiment del Gat Fer. Enguany, un dels principals objectius del grup és incrementar l'esforç de seguiment de les poblacions de gat fer a través d'un protocol reproduïble anualment que, a llarg termini, permeti conèixer l'estat i l'evolució de les poblacions. A més, pretén donar continuïtat al protocol de recollida d'excrements del felí per tal de conèixer la genètica de les poblacions i així quantificar-ne el grau d'introgessió genètica, causada per l'encreuament amb exemplars domèstics.

Un altre projecte, que es du a terme amb la col·laboració de l'IRTA-Mas Badia, el Servei de Fauna i Flora de la Generalitat i el Zoo de Barcelona, és el seguiment de turó i mostela, juntament amb altres depredadors, amb l'objectiu de conèixer la seva distribució i abundància, així com el paper que juguen com a controladors de plagues de rosegadors al sector agrícola de les comarques de l'Alt i Baix Empordà. El proper mes d'abril tindrà lloc la quarta reunió periòdica del Grup, on s'actualitzarà l'estat dels projectes mencionats i es comentaran possibles nous objectius. ■

Gran èxit d'assistència a les I Jornades de Seguiment del Gat Fer

El cap de setmana del 25 i 26 de gener van tenir lloc les «I Jornades de Seguiment del Gat Fer» a les poblacions de Prat de Comte (Terra Alta) i Paüls (Baix Ebre), que van comptar amb més d'una cinquantena de persones assistents. Les jornades, organitzades pel grup de treball de la ICHN Felis, Grup de Recerca en Carnívors de Catalunya, estaven adreçades a tothom que volgués conèixer de primera mà les tècniques d'identificació i seguiment de gat salvatge o gat fer (*Felis silvestris silvestris*).

Les jornades van començar dissabte al matí amb una primera part teòrica al Centre de visitants del Parc Natural dels Ports. En aquesta, Àngel Such Sanz i Pau Federico Arché ens van explicar com identificar i diferenciar els excrements de gat fer dels de la resta de carnívors. Es tracta d'un rastre importantíssim, ja

que seguint un protocol de recollida es pot analitzar genèticament i obtenir informació sobre el grau d'introgessió genètica que pateix la població a causa dels encreuaments amb gats domèstics. A més, es van caracteritzar altres rastres que es poden trobar,

Pérez Raventós, Joaquim. 2019. *Singularitats de la flora del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac*. Omniabooks. 172 p.

com les petjades, i també es va indicar com identificar-lo correctament a través del pelatge per evitar confondre'l amb els gats domèstics més similars. Per últim, es va parlar de la col·locació correcta de càmeres de fototrampeig segons les característiques d'aquestes i de l'entorn en què es volen utilitzar, així com els indrets més propicis per a la detecció de l'espècie.

Al llarg de les diferents presentacions es van comentar les possibles causes de què el gat fer sigui actualment una de les espècies de carnívors menys freqüents a Catalunya. La interacció amb les persones seria l'amenaça més important i, concretament, l'alliberament o l'abandonament d'exemplars domèstics a la natura, que poden reproduir-se amb individus de gat fer i provocar una disminució de la integritat genètica de les poblacions del felí salvatge i

la pèrdua d'algunes de les seves característiques ancestrals que el permeten sobreviure als boscos.

La segona part va consistir en una demostració pràctica al camp entre la tarda de disabte i el matí de diumenge. D'una banda, es van col·locar càmeres de fototrampeig que l'endemà es van revisar. De l'altra, es va fer una sessió de mostreig d'excrements a través de diversos transectes i en un d'ells es va trobar un més que possible excrement de gat fer. La mostra es va recollir seguint la metodologia dissenyada pels mateixos experts que van dirigir les jornades. Un

protocol que s'aplica actualment a diversos punts del país. ■

Societats adherides

Societat Catalana d'Herpetologia. Restauració de mulladius a l'Albera

A finals del 2019, la Societat Catalana d'Herpetologia va finalitzar el Projecte de restauració, conservació i millora del mulladiu de la Font Jordana i l'entorn de Sant Quirze i Sant Silvestre de Valleta (serra de l'Albera), gràcies a una subvenció atorgada per la Diputació de Girona.

L'actuació principal ha consistit en el tancament perimetral del mulladiu de la font Jordana, l'últim mulladiu que es forma a la carena del Pirineu Oriental (al terme de Rabós), per evitar-ne el trepig i eutrofització per l'acció del bestiar vacú. Alhora, s'hi han restaurat dues bassetes que s'hi formaven (que ja han estat colonitzades per *Salamandra salamandra*). Altres actuacions han consistit en la instal·lació d'una rampa de salvament en una bassa de Llançà, on hi queien tortugues mediterrànies o la recuperació de poblacions de plantes higròfiles rares a l'Albera i característiques del Pirineu com *Ranunculus hederaceus*.

Aquestes actuacions han permès una millora de la connectivitat entre els dos vessants de la serra; la recuperació d'hàbitats d'interès comunitari i la regulació de l'ús públic per disminuir la pressió antròpica en espais d'elevat interès de conservació, amb la instal·lació de senyals que tenen la finalitat d'evitar la pertorbació humana sobre hàbitats, tàxons i processos ecològics d'interès de conservació com per exemple les tortugues mediterrànies i de rierol o *Saxífraga fragosoi*.

Aquest any 2020, des de la SCH i en col·laboració amb el PNIN de l'Albera, es té la intenció de continuar restaurant els darrers mulladius del Pirineu Oriental, tant als sectors de Baussitges com al de Requesens, dins d'un pla de xoc per intentar evitar l'extinció de *Rana temporaria* al massís de l'Albera. ■

Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural, número 83. Desembre de 2019. 229 p.

Butlletí de la Societat Catalana de Lepidopterologia. Número 110. Desembre de 2019. 146 p.

Junta Rectora del Parc Natural de les Capçaleres del Ter i del Freser

El 3 de febrer de 2020 es va reunir a Ripoll la Junta Rectora del Parc Natural de les Capçaleres del Ter i del Freser. Després de l'aprovació de l'acta anterior, es van explicar els canvis de membres de la Junta Rectora i del Comitè Científic en els quals la Institució té representant, es va fer una presentació de les persones que actualment formen la Junta, i una petita explicació sobre el parc natural perquè tothom estigués al corrent.

El director del Parc Natural, Santi Farriol, va fer un balanç de les actuacions realitzades l'any 2019. El pressupost del parc natural ha estat per aquest any de 435.885,85 euros, un 20 % més que l'any anterior. Quant a les partides que clarament es poden adjudicar a un àmbit de gestió, destaca l'ús públic amb més del doble del pressupost dedicat al patrimoni natural (14 %) i més del triple dirigit a actuacions de desenvolupament del sector primari. Finalment queda un 2 % per a actuacions de recerca i conservació del patrimoni cultural.

Cal considerar que una part de les actuacions d'ús públic es dediquen a educació ambiental de la població local (3%), inversió imprescindible per poder aspirar en el futur a un desenvolupament més compatible amb la conservació del territori. L'any 2019 ja es va executar tota una sèrie d'actuacions educatives per als escolars i formatives per als docents dels municipis del parc. També cal destacar el número i diversitat d'activitats divulgatives sobre valors del parc natural que s'han realitzat.

En la mateixa línia es planteja la Carta Europea de Turisme Sostenible, com a projecte participatiu per aconseguir, treballant de manera coordinada amb la població local, un turisme adequat per a l'espai natural. També una bona part del pressupost d'ús públic està

dedicat a la informació i gestió dels visitants (10%) que també és important perquè la seva visita es faci adequadament i no afecti l'entorn.

De tota manera amb l'escàs pressupost i els pocs recursos humans que té de moment l'últim parc natural declarat a Catalunya, invertir una part important en turisme i ramaderia, amb les problemàtiques de conservació existents fa reflexionar. En un espai natural protegit que arrenca pot tenir el sentit de captar i enfortir complicitats per a una millor gestió del territori, però s'hauria de buscar les complicitats en els departaments corresponents de la Generalitat que gaudeixen de pressupostos incomparables per a turisme i ramaderia, com per exemple el de foment que a partir de la taxa turística reparteix molt diners en projectes de turisme, xifres que encara no hem pogut gaudir en conservació.

Quant a coneixement del territori destaquen a part dels seguiments de flora i fauna, la cartografia dels hàbitats 1:10.000, eina imprescindible per a la gestió i conservació

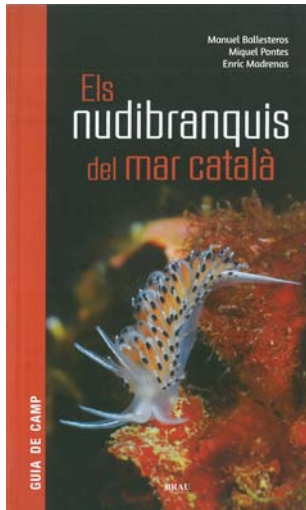
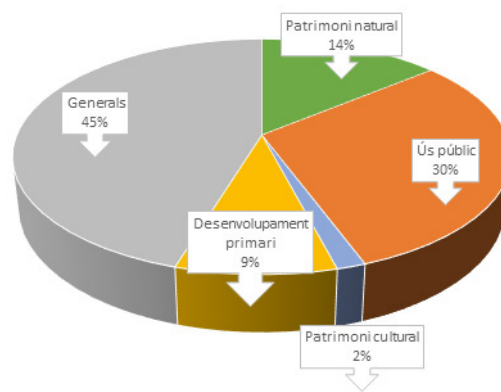
d'hàbitats i espècies, l'estudi de l'afectació de la freqüentació en tarteres i cims, l'avaluació de la distribució de l'almesquera i la rata d'aigua, i l'inventari del patrimoni geològic al sector coma de Vaca i castell dels Moros.

Finalment es va fer un repàs a les primeres

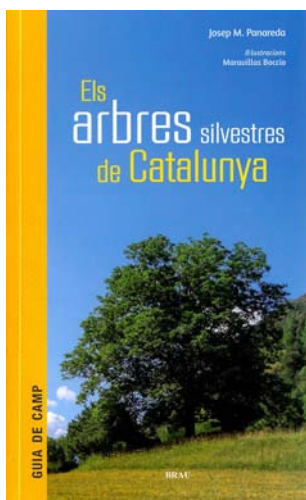
dades dels estudis sobre freqüentació, accés de vehicles per pistes i de diferents activitats esportives (descens de barrancs, escalada, drons i sobrevol, curses de muntanya...), i es van esmentar les primeres idees de possibles regulacions.

Per l'any 2020 el parc natural té previst un pressupost molt més alt (1.466.844,56 €), més de tres vegades el de l'any passat. ■

Distribució del pressupost per àmbits de gestió, 2019

Els nudibrànquies del mar català. MANUEL BALLESTEROS, MIQUEL PONTES I ENRIC MADRENAS. Guia de camp. Col·lecció Maluquer. Brau edicions, desembre de 2019.

Els arbres silvestres de Catalunya. JOSEP M. PANAREDA. Guia de camp. Col·lecció Maluquer. Brau edicions, juny de 2019.

Oferta d'excedents

Tant des de la Institució com des de la llibreria de l'IEC es guarda un estoc de totes les publicacions que s'editen, però per diferents raons es pot produir un excedent d'algunes d'aquestes publicacions i hi ha la possibilitat d'oferir-les gratuïtament a tots els socis de la Institució. Tot seguit es mostra la llista de les publicacions amb excedents, de manera que els socis que estiguen interessats a obtenir-ne algun exemplar (un per títol) poden passar a recollir-lo sense cap cost, entre el 9 de març i el 8 d'abril, per la llibreria de l'IEC (carrer de Maria Aurèlia Capmany, 14-16 de Barcelona), en l'horari següent:

De dilluns a dijous, de 9 a 14 h i de 15.30 a 18 h.
Divendres, de 9 a 14 h i de 15.30 a 19.30 h.
6, 7, i 8 d'abril (Setmana Santa), de 9 a 14 h.

- Butlletí de la ICHN. Any IV. Núm. 27 (1904)
- Butlletí de la ICHN. Any IV. Núm. 28 (1904)
- Butlletí de la ICHN. Vol. XVI. Núm. 9 (1916)
- Butlletí de la ICHN, 65 (1997)
- Butlletí de la ICHN, 66 (1998)
- Butlletí de la ICHN, 68 (2000)
- Butlletí de la ICHN, 70 (2002)
- Butlletí de la ICHN, 72 (2004)
- Butlletí de la ICHN, 73 (2005)
- Butlletí de la ICHN, 74 (2006)
- Butlletí de la ICHN, 75 (2007-2009)
- Butlletí de la ICHN, 76 (2010-2011)
- Butlletí de la ICHN, 77 (2012-2013)
- Butlletí de la ICHN, 79 (2015)
- Treballs de la ICHN, I (1915)
- Treballs de la ICHN, II (1916)
- Treballs de la ICHN, III (1917)
- Treballs de la ICHN, 9. Biogeografia de la Mediterrània Occidental (1981)
- Treballs de la ICHN, 13. Els sistemes naturals dels aiguamolls de l'Empordà (1994)
- Treballs de la ICHN, 15. Protegits, de fet o de dret? (2008)
- Treballs de la ICHN, 16. Els sistemes naturals de les Planes de Son (2010)
- Memòries de la ICHN, 14. Cent anys de passió per la natura (2000)
- Sur des otolithes de la Catalogne (1931)
- Què s'ha de fer quan es troba ocell anellat (1975)
- VIII Sessió Conjunta d'Entomologia (1991)
- Seminari d'Etnobotànica (1994)
- Lithodora (2006)

Recull de legislació

RESOLUCIÓ ARP/3492/2019, de 13 de desembre, per la qual es declara erradicat el focus de **cargol poma** detectat l'any 2015 als municipis de Palau-sator i Fontanilles, a la comarca del Baix Empordà, a la demarcació de Girona. DOGC núm. 8026 de 18 de desembre de 2019.

ACORD GOV/188/2019, de 17 de desembre, pel qual es ratifica la modificació dels Estatuts del **Consorci del Parc Agrari del Baix Llobregat** i el seu text íntegre. DOGC núm. 8027 de 19 de desembre de 2019.

LLEI 10/2019, del 23 de desembre, de **ports** i de transport en aigües marítimes i continentals. DOGC núm. 8032 de 30 de desembre de 2019. ■

Convocatòria per a la renovació de càrrecs del Consell Directiu

A final del proper mes d'abril és previst realitzar l'Assemblea General de socis de la Institució. Un dels punts de l'ordre del dia serà el de la renovació dels càrrecs del Consell Directiu, que enguany correspon a la Presidència, la Tresoreria i, com a mínim dues vocalies.

Fins al proper 7 d'abril, tots els socis que vulguin presentar la seva candidatura a algun dels càrrecs vacants, poden fer-ho adreçant un escrit o un correu electrònic a la Secretaria de la Institució, tot manifestant la seva disponibilitat per a ocupar un d'aquests càrrecs.

A partir d'aquesta data, juntament amb la convocatòria de l'Assemblea General, es trametrà la relació de les candidatures rebudes.

Per a més informació, adreceu-vos a la **Secretaria de la Institució**.

Vols rebre el NOTÍCIES més aviat, en color i amb enllaços als documents anunciats?

Contacta amb la Secretaria de la Institució (ichn@iec.cat) i demana la versió en format pdf!

Segueix-nos al [Facebook](#).

Amb el suport de

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori
i Sostenibilitat

fundada el 1899

ICHN
Institució Catalana
d'Història Natural

Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

Redacció: ICHN
C. del Carme, 47
08001 Barcelona
Tel. 933 248 582
Fax 932 701 180
A/e: ichn@iec.cat
A/I: <http://ichn.iec.cat>

Imprimeix: IMPREMTA BADIA, SL
ISSN: 2339-5672
Maqueta: Albert Beltran
Dipòsit Legal: B.39829-1995

Agenda

Cursos naturalistes

18 i 19 d'abril de 2020. *Mamífers carnívors de Catalunya*, a càrrec de DIEGO MARTÍNEZ i ÀNGEL SUCH, Forestal Catalana.

9 i 10 de maig de 2020. *Drons per a l'observació de l'entorn natural*, a càrrec de LLUÍS BROTONS (CSIC), MAGDA PLA, ANDREA DUANE i JAUME BALAGUÉ, InForest JRU (CTFC-CREAF).

Consulteu el programa al web de la ICHN. Informació i inscripció: ichn@iec.cat.

Delegació de la Serralada Litoral Central

Del 5 al 28 de març de 2020, Seminari «... i els artròpodes dominaren la Terra», cicle anual de conferències de divulgació científica a Can Palauet de Mataró. Vegeu la pàgina 6 d'aquest NOTÍCIES.

Delegació d'Osona - GNO

Cicle de sortides naturalistes

Dissabte 7 de març de 2020, sortida matinal *Anellament científic d'ocells*. Trobada a les 7 h, a la desembocadura del riu Sorreigs al Ter, sota el pont de la C-17. Accés pel camí d'Autodesballestament La Gleva.

Cal inscriure-s'hi mitjançant l'adreça cerm@museudelter.cat o del telèfon 938 515 176.

Delegació del Bages

Cicle de sortides naturalistes

Dissabte 14 de març de 2020, *El Montnegre de Mequinensa* (Baix Cinca).

Dissabte 4 d'abril de 2020, *El riu Brugent* (Alt Camp).

De l'1 al 3 de maig del 2020, *Sòria*.

Cal inscriure-s'hi mitjançant l'adreça electrònica ichnbages@gmail.com o del telèfon 933 248 582.

Delegació de la Garrotxa

XIV Seminari sobre patrimoni natural de la comarca de la Garrotxa

Dissabte 21 de març de 2020, a Olot, *XIV Seminari sobre patrimoni natural de la comarca de la Garrotxa*. Vegeu la pàgina 7 d'aquest NOTÍCIES.

Diumenge 22 de març de 2020, de 9 a 14 h, *Matinal naturalista*. Prospecció multidisciplinària. Lloc de trobada: a les 9 h, a l'aparcament del passallís del Llierca (Tortellà). Aquesta activitat és gratuïta i no cal inscripció prèvia.

Grup de treball Societat Catalana de Fotògrafs de Natura

Divendres 6 de març de 2020, a les 20 h. inauguració de l'exposició «*Insectes*», de Marta Bretó i Albert Masó.

Prèviament, hi haurà la conferència inaugural de l'exposició amb el títol *Insectes i plantes es necessiten, per què?*, a càrrec de JULI PUJADE, Facultat de Biologia, UB. Invitació.

Divendres 20 de març, a les 20 h, al Museu Arxiu de Vilassar de Dalt, tindrà lloc la LXXI sessió audiovisual que consistirà en la projecció de la pel·lícula *A River Bellow, el límit de la conservació de la natura*, presentada i comentada per ALBERT MASÓ.

Societat Catalana de Lepidopterologia

Del 16 a 20 d'abril de 2020, es realitzaran les *Nits de les papallones*, per dissetena vegada, coincidint amb les europees (European Moth Nights, EMN), en les quals es farà recerca de lepidòpters nocturns per tot Catalunya i Andorra. Per a recollida de dades i més informació, adreceu-vos a: scl.ichn@iec.cat.

Han col·laborat en la redacció d'aquest NOTÍCIES:

Jordi Artola, Jordi Badia, Joana Bastardas, Jordi Corbera, Josep Germain, Joan Maluquer, Xavier Oliver, Montse Porta, Jordi Prat, Marta Queralt, Lluís Salvador, i Marc Vilella.